

Motion till riksdagen 2021/22:3080

av Åsa Westlund (S)

Sätt individen i centrum

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samordningsförbundens roll genom att överväga att ge myndigheterna ett tydligare uppdrag att utveckla det lokala och regionala deltagandet i förbundens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge samordningsförbund möjlighet att också samarbeta runt barn som behöver stöd från flera olika aktörer och myndigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordningsförbundens möjligheter att bidra till att minska den psykiska ohälsan också bör beakta de könsskillnader som finns och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Runtom i Sverige finns ett åttiotal samordningsförbund som bidrar till att få samverkan över myndighetsgränserna att fungera bra över tid. Åtta av dem finns i Stockholms län och sex av förbunden är med i denna artikel. Samordningsförbundens främsta uppgift är att verka för att individer ska erbjudas stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva.

En viktig uppgift för samordningsförbunden är att förebygga att individer bollas runt mellan olika aktörer utan att få den hjälp de behöver eller utan att man åtgärdar grundproblematiken.

Samordningsförbunden gör skillnad

ISF (Inspektionen för socialförsäkringen) har på uppdrag av regeringen granskat samverkan genom samordningsförbund. Den andra av sammanlagt tre rapporter har nu publicerats.

I den andra rapporten skriver ISF bland annat: ”Kommuner som är med i samordningsförbund utvecklas annorlunda jämfört med kommuner som inte är med i ett förbund.” Bland annat hittar ISF följande effekter i kommuner som är med i samordningsförbund:

- Andelen personer med sjukpenning minskar.
- Andelen personer med sjuk- och aktivitetsersättning ökar.
- Andelen män som lämnar Arbetsförmedlingen för arbete ökar.

Den tredje och sista delen av granskningen kommer i december 2021. Den ska beskriva effekterna av samordningsförbundens verksamhet på individnivå. De här utvärderingarna är centrala för att stärka och utveckla samordningsförbundens verksamhet.

Samordningsförbunden fyller en viktig funktion i att samordna insatserna runt en individ på bästa möjliga sätt. Tyvärr finns det ändå en tendens att de nationella myndigheterna drar ned på sitt deltagande i förbunden, eftersom det kan uppfattas som att det faller utanför deras kärnuppdrag och dessutom ser olika ut i olika delar av landet. Detta är djupt olyckligt, eftersom det leder till att det långsiktiga arbetet med att få dem som ofta står mycket långt ifrån arbetsmarknaden på fötter riskeras, särskilt i en situation där vi vet att många går ut skolan utan godkända betyg och att många drabbas av psykisk ohälsa och långa sjukskrivningar. De nationella myndigheterna borde ha ett tydligt ansvar för att utveckla sitt deltagande i samordningsförbunden.

Idag kan förbunden enbart arbeta med vuxna. Den ökande ohälsan hos barn och unga, samt det ökade antalet barn med neuropsykiatriska diagnoser, gör att allt fler unga hamnar i en situation där de är beroende av insatser och stöd från flera olika aktörer, t ex sjukvård, habilitering, ungdomspsykiatri och skola. Samverkan runt dessa individer skulle kunna förbättras avsevärt genom att aktörerna samverkade i någon form av samordningsförbund.

Skälen till att man är i behov av arbetsrehabiliterande insatser är många, men det finns tydliga könsskillnader som behöver beaktas och aktivt arbetas med. I Försäkringskassans senaste rapport kan man läsa detta:

Kvinnor är oftare sjukskrivna än män – och det gäller i ännu högre grad sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa. Generellt sett löper kvinnor 25 procent högre risk än män att påbörja ett sjukfall. För sjukfall med psykiatrisk diagnos är motsvarande siffra 31 procent och för stressrelaterad psykisk ohälsa är skillnaden ännu större: Det är 41 procent högre risk att kvinnor drabbas än män.

Samtidigt vet vi att myndigheter och andra samhällsaktörer är sämre på att fånga upp pojkars och mäns psykiska ohälsa i tid. I värsta fall kan psykisk ohälsa leda till suicid. Under 2019 var två tredjedelar av de som avled i suicid män.

Många samordningsförbund arbetar tydligt med jämställdhetsfrågor i sina insatser, men mer behöver göras utifrån forskning och ökad kunskap. Samordningsförbunden har unika möjligheter att, genom sitt arbetssätt med fokus på individen, använda de kunskaper som finns om psykisk ohälsa kopplat till jämställdhet och olika könsroller.